

Literatura

Petr, L. 2019: *Pylová analýza profilu z hradebního příkopu v Jihlavě*.

Rkp. výzkumné zprávy. Uloženo: Archiv Archaia Brno z. ú.

Semotamová, E. (ed.) 2000: *Historický atlas měst České republiky*, sv. č. 8. Jihlava. Praha: Historický ústav Akademie věd ČR, Praha.

Těsnohlídek, J. 2019: *Stavební preference na komunikaci Hradební – Brněnská, Jihlava*. Rkp. nálezové zprávy z akce č. A002/2019. Uloženo: Archiv Archaia Brno z. ú.

Summary

Jihlava (Jihlava District), Hradební Street. Late Middle Ages. Town. Rescue excavation.

Medieval city walls ditch, sampling of the earliest sediments for archaeobotanical analysis; the 17th century bastion.

Jakub Těsnohlídek

Jihlava (okr. Jihlava)

Ulice U Skály, parc. č. 453/7, bytový dům.

Vrcholný středověk. Hrnčířská dílna. Záchraný výzkum.

Archeologický výzkum byl vyvolán stavbou bytového domu. Při hloubení stavební jámy byl zachycen areál hrnčířské dílny z 2. poloviny 13. či začátku 14. století, který se nacházel na hraně terénní terasy nad řekou Jihlavou, cca 300 m od centra staré Jihlavy a kostela sv. Jana Křtitele (Těsnohlídek, Kochan 2019). V západním rohu výkopu byla zachycena jednokomorová hrnčířská pec s dochovanou vsádkou keramických nádob. Pec byla zahlobena do písčitého podloží (obr. 53–54). Vnitřek pece byl vymazán tenkou vrstvou šedého vypáleného jílu, ve kterém byly ojediněle nalepeny keramické střepy. Dno o rozměrech 124 × 118 cm se svažovalo směrem k topnému otvoru. Ten měl podobu úzkého oválného kanálu, který byl ode dna pece oddělen drobným odskokem. Topeniště se nacházelo mimo zábor stavby a nebylo ho možné prozkoumat. Pec lze považovat konstrukčně za velice blízkou peci z Kostelce nad Jihlavou a určit ji jako jednoprostorovou pec s vertikálním až diagonálním tahem plamene. Podobný typ, lidově označovaný jako ležatý, byl používán ve slovenských Pozdišovcích ještě v 18. století (Meduna 1954; Čapek et al. 2018; Plicková 1959).

Obr. 53. Jihlava, ulice U Skály. Snímek středověké hrnčířské pece s částí vsádky. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 53. Jihlava, U Skály Street. Medieval pottery kiln with part of the chargé. Photo by Archaia Brno z. ú.

Výplň tvořila převážně keramika. Celkem bylo získáno osm beden keramiky, včetně zhruba dvaceti celých nádob, lze ale počítat s tím, že řada dalších bude slepena z fragmentů (obr. 55–56). V souboru dominují hrnce, několika kusy jsou zastoupeny džbány, lahve, zvonovité poklice a třmenové konvice s trubičkovou výlevkou. Ojedinělým nálezem je miniaturní poklice. Hmota nádob je středně zrnitá s obsahem písčité příměsi. V souboru se nachází i keramika s obsahem grafitu, typická pro hrnčířské zboží z Českomoravské vrchoviny z 13. století.

Literatura

Čapek, L., Těsnohlídková, K., Slaviček, K., Všianský, D., Pracný, P. 2018: *Technologie výroby a archeometrické studium středověké keramiky*. Plzeň, Brno: Západočeská univerzita v Plzni, Masarykova univerzita v Brně.

Meduna, L. 1954: *Nález hrnčířské pece v Kostelci u Jihlavy*. Rkp. nálezové zprávy, MTX195401797. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i.

Plicková, E. 1959: *Pozdišovské hrnčiarstvo*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry.

Těsnohlídek, J., Kochan, Š. 2019: *Jihlava, Bytový dům U Skály*. Rkp. nálezové zprávy č. A091/2016. Uloženo: Archiv Archaia Brno z. ú.

Obr. 54. Jihlava, ulice U Skály. Pohled na hrnčířskou pec po ukončení preparace. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 54. Jihlava, U Skály Street. Pottery kiln after excavation. Photo by Archaia Brno z. ú.

Obr. 55. Jihlava, ulice U Skály. Příkladky hrnců ze vsádky pece, 13.–14. století. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 55. Jihlava, U Skály Street. Examples of pots from the pottery kiln charge, 13th–14th century. Photo by Archaia Brno z. ú.

Obr. 56. Jihlava, U Skály. Džbán a láhev ze vsádky keramické pece, 13.–14. století. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 56. Jihlava, U Skály. Ceramic jug and bottle, 13th–14th century from the pottery kiln charge. Photo by Archaia Brno z. ú.

Summary

Jihlava (Jihlava District), U Skály Street. High Middle Ages (13th–14th century). Town, pottery kiln. Rescue excavation.

Šimon Kochan, Jakub Těsnohlídek

Jiříkovice (okr. Brno-venkov)

„Niva“, parc. č. 536/66.

Středověk–novověk. Rybník. Záchraný výzkum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1683075N, 16.7622983E.

Během skrývky ornice pro rýhu II. etapy skupinového vodovodu Šlapanicko byla roku 2019 zachycena také část kamenné liniové konstrukce nasedající svým základem na příčné žlaby vyhloubené v jílovitém podloží nivy nedalekého potoka Romzy. Kameny tvořila místní písčítá a vápnitá opuka. Z jednoho ze žlabů pochází kosti většího zvířete – koně či tura, z okolí pak lastury říčních mlžů a zlomky keramiky z období pravěku, doby římské, raného a pozdního středověku a raného novověku. Nelze vyloučit, že šlo o část konstrukce hráze bývalého rybníka s výpustními žlaby, který zanikl v raném novověku. Existence rybníka je v těchto místech doložena ještě na historické mapě z 18. století (Oldmaps).

Literatura

Oldmaps: I. vojenské mapování – Morava, mapový list č. 78 [online].

© Austrian State Archive/Military Archive Vienna, © Laboratoř geoinformatiky Univerzity J. E. Purkyně, © Ministerstvo životního prostředí České republiky. [cit. 2020-02-10]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?lang=cs&map_root=lv&map_region=mo&map_list=m078.

Zusammenfassung

Jiříkovice (Bez. Brno-venkov), „Niva“, Parz. Nr. 536/66. Mittelalter, Neuzeit. Teich. Rettungsgrabung.

Petr Kos, David Parma

Koválovce-Osíčany

(k. ú. Koválovce u Tištiny, okr. Prostějov)

Intravilán, parc. č. 598/6, 598/7.

Vrcholný středověk, novověk. Sídliště. Záchraný výzkum.

Lokalizace: ZM ČR 1 : 10000, list 24-42-13 – 272:246, 277:238, 281:241, 279:243, 277:247 mm od Z a J s. č.

Ve dnech 17. prosince 2018 až 20. listopadu 2019 probíhal archeologický dohled související s akcí „Koválovce-Osíčany – zásobování vodou“. I přes skutečnost, že stavba probíhala bezvýkopovou technologií (formou řízených protlaků), byly v prostoru koválovické návsi získány cenné doklady lidských aktivit sahajících do průběhu 13. až 14. století, což koresponduje i s první písemnou zmínkou o této středomoravské obci, vázanou k roku 1349 (in Cowałowicz, Hosák, Šrámek 1970, 435). Novověká keramika, početněji registrovaná zejména při východní linii dnešní zástavby jádra obce, pak ilustruje bezpochyby čilý život vsi 16. až 17. století.

Literatura

Hosák, L., Šrámek, R. 1970: *Místní jména na Moravě a ve Slezsku, Díl I, A-L*. Praha: Academia.

Zusammenfassung

Koválovce-Osíčany (Kat. Koválovce u Tištiny, Bez. Prostějov), Im Ort, Parz. Nr. 598/6, 598/7. Spätmittelalter, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

Pavel Fojtík

Kralice na Hané (okr. Prostějov)

„Kralický háj“, parc. č. 342/2.

Vrcholný středověk, novověk. Sídliště (zaniklá středověká ves Rakousky), rybníky. Záchraný výzkum.

Lokalizace: ZM ČR 1 : 10 000, list 24-24-13, 121:365, 146:361, 147:365, 122:369 mm od Z a J s. č.

Ve dnech 4. dubna až 7. června 2019 probíhal v prostoru průmyslové zóny města Prostějova záchraný archeologický výzkum vyvolaný výstavbou výrobního areálu společnosti MB TOOL Třebčín. V jeho rámci bylo prozkoumáno a zdokumentováno 827 terénních archeologických situací reflektujících nebývale intenzivní pravěké a středověké osídlení na území tzv. Kralického háje (k výsledkům dřívějších odkryvů bezprostředně sousedících parcel cf. Čižmář, Geislerová eds. 2006, 208–210; Geislerová, Parma eds. 2013, 246–247; Geislerová, Parma a kol. 2018, 244–245).

Na odkryté ploše ojedinělá jímka se zbytky vřídřevy připomíná existenci zaniklé středověké osady Rakousky (naposled Fojtík 2015; zde úplná literatura k tématu), která musela počátkem 16. století ustoupit budovaným rybníkům (obr. 57). Několik výzkumem zachycených sloupových jam obsahujících zbytky masivních dubových sloupů možná původně zpevňovalo těleso rybníční hráze.

Archeologicky takřka bezvýznamnými jsou pak doklady meliorace z 2. poloviny 20. století.

Byly zachyceny také aktivity kultury s keramikou lineární, jordanovské kultury, platěnické kultury a v neposlední řadě též doby laténské (viz příslušné oddíly tohoto ročníku Přehledu výzkumů).